

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ TP. HỒ CHÍ MINH

NGUYỄN HUY TUÂN

**MỐI QUAN HỆ GIỮA CÁC TÁC NHÂN TRONG
LOGISTICS NGƯỢC VÀ KẾT QUẢ KINH TẾ: NGHIÊN CỨU
TRƯỜNG HỢP DOANH NGHIỆP BÁN LẺ HÀNG ĐIỆN TỬ
TẠI THÀNH PHỐ ĐÀ NẴNG**

LUẬN ÁN TIẾN SỸ KINH TẾ

Tp. Hồ Chí Minh - Năm 2021

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ TP. HỒ CHÍ MINH

NGUYỄN HUY TUÂN

**MỐI QUAN HỆ GIỮA CÁC TÁC NHÂN TRONG
LOGISTICS NGƯỢC VÀ KẾT QUẢ KINH TẾ: NGHIÊN CỨU
TRƯỜNG HỢP DOANH NGHIỆP BÁN LẺ HÀNG ĐIỆN TỬ
TẠI THÀNH PHỐ ĐÀ NẴNG**

Chuyên ngành: QUẢN TRỊ KINH DOANH
Mã số: 93.40.10.1

LUẬN ÁN TIẾN SỸ KINH TẾ

NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC:
1. PGS.TS. LÊ TẤN BỬU
2. PGS.TS. TỪ VĂN BÌNH

Tp. Hồ Chí Minh - Năm 2021

CỘNG HÒA XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM

Độc lập - Tự do - Hạnh phúc

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan luận án tiến sỹ kinh tế Mối quan hệ giữa các tác nhân trong logistics ngược và kết quả kinh tế: nghiên cứu trường hợp doanh nghiệp bán lẻ hàng điện tử tại Thành Phố Đà Nẵng là công trình nghiên cứu của riêng tôi.

Các kết quả nghiên cứu trong luận án là trung thực và chưa từng được công bố trong bất kỳ công trình nào khác.

Nghiên cứu sinh

NGUYỄN HUY TUÂN

LỜI CẢM ƠN

Luận án nghiên cứu này đã không thể hoàn thành nếu thiếu sự hướng dẫn, hỗ trợ và động viên của nhiều cá nhân và tổ chức.

Trước hết, tôi xin trân trọng cảm ơn tập thể quý thầy giáo, cô giáo thuộc Trường Đại học Kinh tế TP. Hồ Chí Minh đã tận tình trong việc giảng dạy hướng dẫn tôi hoàn thành các học phần trong chương trình đào tạo tiến sỹ mà tôi theo học. Xin chân thành cảm ơn tập thể quý thầy cô giáo đã thường xuyên chỉ bảo, giúp đỡ tôi trong suốt quá trình học tập và nghiên cứu. Qua đó giúp tôi củng cố thêm về kiến thức và kỹ năng cần thiết để hoàn thành luận án của mình.

Tôi xin bày tỏ sự kính trọng và lòng biết ơn sâu sắc đến PGS.TS. Lê Tấn Bửu và PGS.TS. Từ Văn Bình, là hai người thầy hướng dẫn khoa học của tôi. Dưới sự dìu dắt, chỉ bảo và hướng dẫn tận tình của thầy đã giúp tôi không những hoàn thành được luận án nghiên cứu của mình mà còn mang đến những bài học vô cùng quý giá để tôi có thể vận dụng trong công việc và cuộc sống.

Cuối cùng, tôi xin bày tỏ sự cảm ơn chân thành tới tập thể Lãnh đạo và các bạn đồng nghiệp thuộc Trường Đại học Duy Tân đã luôn động viên và tạo điều kiện trong suốt quá trình học tập và nghiên cứu. Cảm ơn quý cơ quan, doanh nghiệp đã hỗ trợ và luôn ủng hộ tôi trong quá trình thực hiện luận án này.

TP. HCM, ngày ... tháng ... năm ...

Nghiên cứu sinh

NGUYỄN HUY TUÂN

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN.....	i
LỜI CẢM ƠN.....	ii
MỤC LỤC	iii
DANH MỤC BẢNG.....	ix
DANH MỤC HÌNH	xi
TÓM TẮT (tiếng Việt)	xii
TÓM TẮT (tiếng Anh)	xiii
CHƯƠNG 1: GIỚI THIỆU TỔNG QUAN VỀ ĐỀ TÀI NGHIÊN CỨU.....	1
1.1. Cơ sở nghiên cứu.....	1
<i>1.1.1. Giới thiệu về logistics ngược</i>	<i>1</i>
<i>1.1.2. Bối cảnh logistics ngược trên thế giới và tại Việt Nam.....</i>	<i>3</i>
<i>1.1.2.1. Bối cảnh logistics ngược trên thế giới</i>	<i>3</i>
<i>1.1.2.2. Bối cảnh logistics ngược tại Việt Nam</i>	<i>5</i>
<i>1.1.3. Tính cấp thiết của đề tài</i>	<i>7</i>
1.2. Tổng quan về logistics ngược.....	8
<i>1.2.1. Tổng quan về tình hình tài liệu liên quan đến logistics ngược</i>	<i>9</i>
<i>1.2.1.1. Thu thập tài liệu sơ bộ</i>	<i>9</i>
<i>1.2.1.2. Chọn lọc tài liệu.....</i>	<i>10</i>
<i>1.2.1.3. Đánh giá tài liệu</i>	<i>11</i>
<i>1.2.1.4. Phân tích đặc điểm của các tài liệu đánh giá tổng quan về logistics ngược.....</i>	<i>12</i>
<i>1.2.1.5. Phân loại các tài liệu liên quan đến logistics ngược</i>	<i>14</i>
<i>1.2.2. Tổng quan nội dung chính liên quan đến logistics ngược</i>	<i>15</i>
<i>1.2.2.1. Logistics ngược nói chung</i>	<i>15</i>
<i>1.2.2.2. Logistics ngược trong lĩnh vực bán lẻ</i>	<i>20</i>
<i>1.2.2.3. Logistics ngược trong mối quan hệ với chuỗi cung ứng khép kín, cung ứng xanh và cung ứng bền vững.....</i>	<i>24</i>
1.3. Khoảng trống nghiên cứu.....	26
1.4. Câu hỏi và mục tiêu nghiên cứu	28
<i>1.4.1. Câu hỏi nghiên cứu</i>	<i>28</i>
<i>1.4.2. Mục tiêu nghiên cứu.....</i>	<i>29</i>

1.5. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu	29
<i>1.5.1. Đối tượng nghiên cứu</i>	29
<i>1.5.2. Phạm vi nghiên cứu</i>	30
1.6. Phương pháp nghiên cứu	30
1.7. Đóng góp mới của luận án	31
1.8. Kết cấu của luận án	33
TÓM TẮT CHƯƠNG 1	34
CHƯƠNG 2: CƠ SỞ LÝ THUYẾT LOGISTICS NGƯỢC VÀ MÔ HÌNH NGHIÊN CỨU	35
2.1. Giới thiệu	35
2.2. Cơ sở lý thuyết về logistics ngược	35
<i>2.2.1. Khái niệm và phạm vi của logistics ngược</i>	35
<i>2.2.1.1. Khái niệm logistics ngược</i>	35
<i>2.2.1.2. Phạm vi của logistics ngược</i>	37
<i>2.2.2. Nguyên nhân của logistics ngược</i>	38
<i>2.2.2.1. Logistics ngược mang lại lợi ích về kinh tế</i>	39
<i>2.2.2.2. Đảm bảo thực thi pháp luật về môi trường</i>	40
<i>2.2.2.3. Nhận thức trách nhiệm thực thi logistics ngược</i>	40
<i>2.2.3. Quy trình hoạt động của logistics ngược</i>	43
<i>2.2.4. Các chủ thể tham gia trong logistics ngược</i>	45
<i>2.2.5. Nội dung hoạt động logistics ngược trong lĩnh vực bán lẻ</i>	45
<i>2.2.5.1. Lập kế hoạch logistics ngược</i>	45
<i>2.2.5.2. Thực thi logistics ngược trong lĩnh vực bán lẻ</i>	48
<i>2.2.5.3. Hoạt động kiểm soát của logistics ngược trong lĩnh vực bán lẻ</i>	51
2.3. Lý thuyết nền tảng của logistics ngược	53
<i>2.3.1. Lý thuyết về sự phát triển xã hội (TSD: Theory of social development)</i>	54
<i>2.3.2. Lý thuyết thể chế (IT: Institutional theory)</i>	56
<i>2.3.3. Lý thuyết các bên liên quan (ST: Stakeholder theory)</i>	58
<i>2.3.4. Lý thuyết về quan điểm dựa vào nguồn lực (RBV: Resource-based view)</i>	60
2.4. Phát triển mô hình đề xuất nghiên cứu	62
<i>2.4.1. Thực thi logistics ngược ảnh hưởng đến Kết quả kinh tế</i>	63
<i>2.4.2. Áp lực thể chế ảnh hưởng đến Thực thi logistics ngược</i>	66

2.4.3. <i>Áp lực thể chế ảnh hưởng đến Kết quả kinh tế</i>	68
2.4.4. <i>Cam kết nguồn lực tác động vào Thực thi logistics ngược</i>	69
2.4.5. <i>Cam kết nguồn lực ảnh hưởng đến Khả năng công nghệ thông tin</i>	70
2.4.6. <i>Khả năng công nghệ thông tin ảnh hưởng đến Thực thi logistics ngược và Kết quả kinh tế</i>	71
TÓM TẮT CHƯƠNG 2	74
CHƯƠNG 3: PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	76
3.1. Giới thiệu	76
3.2. Thiết kế nghiên cứu	76
3.2.1. <i>Phương pháp nghiên cứu</i>	76
3.2.2. <i>Quy trình nghiên cứu</i>	79
3.3. Nghiên cứu định tính	80
3.3.1. <i>Phác thảo dàn ý thảo luận nhóm</i>	80
3.3.2. <i>Lên kế hoạch thời gian và địa điểm cho buổi thảo luận nhóm</i>	80
3.3.3. <i>Kết quả thảo luận nhóm</i>	81
3.4. Điều chỉnh mô hình khái niệm nghiên cứu	86
3.5. Phát triển thang đo lường các khái niệm nghiên cứu	87
3.6. Nghiên cứu định lượng sơ bộ	96
3.6.1. <i>Đánh giá thang đo thông qua phân tích độ tin cậy Cronbach's Alpha</i>	96
3.6.1.1. <i>Đánh giá thang đo Thực thi logistics ngược</i>	96
3.6.1.2. <i>Đánh giá thang đo Áp lực từ cơ quan chính phủ</i>	97
3.6.1.3. <i>Đánh giá thang đo Áp lực từ khách hàng</i>	98
3.6.1.4. <i>Đánh giá thang đo Áp lực từ đối thủ cạnh tranh</i>	99
3.6.1.5. <i>Đánh giá thang đo Áp lực từ nhà cung cấp</i>	99
3.6.1.6. <i>Đánh giá thang đo Cam kết nguồn lực</i>	100
3.6.1.7. <i>Đánh giá thang đo Khả năng công nghệ thông tin</i>	100
3.6.1.8. <i>Đánh giá thang đo Kết quả kinh tế</i>	101
3.6.1.9. <i>Đánh giá thang đo Danh tiếng doanh nghiệp bán lẻ</i>	102
3.6.2. <i>Phân tích nhân tố khám phá EFA</i>	103
TÓM TẮT CHƯƠNG 3	106
CHƯƠNG 4: KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU	108
4.1. Giới thiệu	108

4.2. Kết quả phân tích tần số.....	108
<i>4.2.1. Thông tin mẫu nghiên cứu đối với loại hình doanh nghiệp, giới tính, chức vụ và thâm niên công tác</i>	<i>108</i>
<i>4.2.2. Kết quả thống kê mô tả và tần số mẫu đối với các khái niệm nghiên cứu</i>	<i>111</i>
4.3. Đánh giá thang đo thông qua phân tích độ tin cậy Cronbach's Alpha.....	111
<i>4.3.1. Đánh giá thang đo Áp lực từ khách hàng</i>	<i>111</i>
<i>4.3.2. Đánh giá thang đo Áp lực từ đối thủ cạnh tranh</i>	<i>111</i>
<i>4.3.3. Đánh giá thang đo Áp lực từ cơ quan chính phủ.....</i>	<i>112</i>
<i>4.3.4. Đánh giá thang đo Áp lực từ nhà cung cấp.....</i>	<i>112</i>
<i>4.3.5. Đánh giá thang đo Danh tiếng doanh nghiệp bán lẻ.....</i>	<i>113</i>
<i>4.3.6. Đánh giá thang đo Khả năng công nghệ thông tin</i>	<i>113</i>
<i>4.3.7. Đánh giá thang đo Kết quả kinh tế</i>	<i>114</i>
<i>4.3.8. Đánh giá thang đo Thực thi logistics ngược</i>	<i>114</i>
<i>4.3.9. Đánh giá thang đo Cam kết nguồn lực</i>	<i>115</i>
4.4. Phân tích nhân tố khám phá EFA	117
4.5. Phân tích nhân tố khẳng định CFA	121
<i>4.5.1. Áp lực thể chế.....</i>	<i>122</i>
<i>4.5.2. Danh tiếng doanh nghiệp bán lẻ.....</i>	<i>124</i>
<i>4.5.3. Khả năng công nghệ thông tin</i>	<i>124</i>
<i>4.5.4. Kết quả kinh tế</i>	<i>125</i>
<i>4.5.5. Thực thi logistics ngược</i>	<i>126</i>
<i>4.5.6. Cam kết nguồn lực</i>	<i>126</i>
<i>4.5.7. Mô hình đo lường tới hạn</i>	<i>127</i>
4.6. Phân tích mô hình cấu trúc tuyến tính SEM.....	130
<i>4.6.1. Kiểm định độ phù hợp mô hình nghiên cứu.....</i>	<i>130</i>
<i>4.6.2. Mức độ tác động và kiểm định giả thuyết nghiên cứu</i>	<i>131</i>
4.7. Điều chỉnh và kiểm định lại mô hình và giả thuyết nghiên cứu	132
<i>4.7.1. Điều chỉnh mô hình nghiên cứu</i>	<i>132</i>
<i>4.7.2. Kiểm định mô hình nghiên cứu điều chỉnh.....</i>	<i>133</i>
<i>4.7.3. Mức độ tác động và kiểm định giả thuyết trong mô hình điều chỉnh</i>	<i>134</i>
<i>4.7.4. Ước lượng mô hình bằng bootstrap</i>	<i>139</i>
TÓM TẮT CHƯƠNG 4	140

CHƯƠNG 5: Ý NGHĨA NGHIÊN CỨU VÀ HÀM Ý QUẢN TRỊ	141
5.1. Giới thiệu	141
5.2. Ý nghĩa của nghiên cứu	141
5.2.1. Đóng góp về phương diện lý thuyết nghiên cứu	141
5.2.1.1. Đóng góp về một số khái niệm liên quan đến logistics ngược.....	141
5.2.1.2. Đóng góp về mô hình lý thuyết nghiên cứu.....	143
5.2.1.3. Đóng góp về thang đo lường các khái niệm nghiên cứu	147
5.2.2. Đóng góp về phương diện thực tiễn	148
5.3. Hàm ý quản trị	152
5.3.1. Tiếp tục duy trì và tăng danh tiếng doanh nghiệp bán lẻ trong logistics ngược ..	152
5.3.2. Chú trọng vào công tác đầu tư hệ thống công nghệ thông tin	153
5.3.3. Quan tâm trong việc đưa ra thông điệp về cam kết đầu tư nguồn lực thúc đẩy thực thi logistics ngược	153
5.3.4. Cập nhật kịp thời các quy định và chính sách liên quan đến hoạt động logistics ngược từ các bên liên quan	154
5.3.5. Thực thi logistics ngược một cách chủ động và có kế hoạch	156
5.3.6. Xem xét việc cải thiện kết quả kinh tế như là mục tiêu hướng đến từ việc triển khai các hoạt động liên quan đến logistics ngược	158
5.4. Kết luận	159
5.5. Những hạn chế của luận án và hướng nghiên cứu tiếp theo	160
DANH MỤC CÔNG TRÌNH NGHIÊN CỨU CỦA TÁC GIẢ	xiv
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO	xv
PHỤ LỤC 1	xxxix
PHỤ LỤC 2	xlix
PHỤ LỤC 3	lii
PHỤ LỤC 4	liii
PHỤ LỤC 5	lxv
PHỤ LỤC 6	lxx
PHỤ LỤC 7	lxxiv
PHỤ LỤC 8	lxxxvi
PHỤ LỤC 9	xcvii
PHỤ LỤC 10	ci

DANH MỤC CHỮ VIẾT TẮT

Ký hiệu viết tắt	Tiếng Anh	Tiếng Việt
AVE	Average Variance Extracted	Phương sai trích trung bình
CFA	Confirmatory Factor Analysis	Phân tích nhân tố khẳng định
CFI	Coparative Fit Index	Chỉ số thích hợp so sánh
CLSC	Close-loop Supply Chain	Chuỗi cung ứng khép kín
C.R.	Critical Ratio	Tỷ số tới hạn
CR	Composite reliability	Hệ số tin cậy tổng hợp
EFA	Exploratory Factor Analysis	Phân tích nhân tố khám phá
GSCM	Green Supply Chain Management	Quản lý chuỗi cung ứng xanh
RBV	Resource-based view	Quan điểm dựa vào nguồn lực
RL	Reverser logistics	Logistics ngược
SCM	Supply Chain Management	Quản lý chuỗi cung ứng
SE	Standard error	Sai số chuẩn
SEM	Structural Equation Modeling	Mô hình cấu trúc tuyến tính
SMC	Squared Multiple Correlation	Phương sai giải thích
TLI	Tucker & Lewis index	Chỉ số Tucker & Lewis
WEEE	Waste Electrical and Electronic Equipment	Xử lý chất thải thiết bị điện và điện tử